

PONTIFICIA
UNIVERSIDAD
CATÓLICA
DE CHILE

Llank'aqpa willanan

Yachay

Tarpuykunamanta

● **Llank'ana UC**

Llank'ana

Qhawachiy

Kantaray killa, 2022

Llank'aqpa willanan

Yachay

Tarpuykunamanta

Llank'ana UC

Llank'ana

Qhawachiy

WILLANA QHAWACHIIY

Sumaq Yachay Wasi.

Munay sonquykuwan Yachay Tarpuy Rurana UCta qhawachiykichis. Kay llank'ayqa Yachay wasiq kayninmanta lloqsin. Paypa kamachiyinpi, yachay wasinchispi yachay tarpuy t'ikrachinata reqsichinman. Chayqa yachay tarpuyta, chaninchaytawan allinta reqsichinanpaq, qonqanchipas kanman hina.

Kay yachay tarpuyningta, runamasita reqsiyuymi, chaymanta imaymana yachay tarpuykunata reqsichiyimi. Kayqa llapantin llaqta runakunawan reqsinakuymi, chaymanta sapakama allin kayninta; chayqa manam llaqtanmantachu, watanmantachu, iñinanmantapaschu. Yachaytarpuyningta, runakuna, yachaytarpuykunapiwan munanakunku chay tinkunakuspa. Paypaqqa chay qonakukuy, rimanakuypiwan allinta imaymana llaqta runakunata reqsinapaqmi.

Ñoqanchiqmi kay Hatun Yachay wasipiq runayachinchiq pitapas, paykunamanmi yachayningta reqsichinchiq, chaymanta allin kamachiqkuna kay hatun llaqtanchiqpi kanankupaq. Chaymi allinta kusichiwanchiq llank'ananchiqpaq, chayqa paykunacha pitapas paykunata hina qhawarinqaku. Chhaynam kay Yachay wasi llaqtanchispas Hatun llaqtanchista sumaq llaqta kananpaq, llapan runakunata munakunanpaq yanapanqa. Chaymi 2021 (iskay waranqa iskay chunka hukniyoq) watamanta, pisi pisillamanta "UC Yachay tarpuyningta" hunt'achishanchis. Kayqa imaymana ruraykunawanmi Hatun Yachay wasiman k'iskinakun.

Kay Kamachitaqa, 84 (pusaq chunka tawayoq) reqsisqa runakunam wakichiranku. Paykunaqa kay Hatun Yachay wasimantam kanku, 18 (chunka pusaqniyoq) Yachay Wasikunamanta, Villarrika llaqtamanta, College nin chaymantawan, Centro de Estudios Interculturales e Indígenas /CIIR), Pastoral Ucmantawan, tukuy yachaqkuna sapa Yachay wasikunamanta, Hatun Yachay wasi umalliqpiwan.

Tukuy llank'aqkunata añaychasun. Paykunapaq reqsiyuyninchiq kachun. Paykunam kay Kamachiykunta llank'aranku. Ichaqa kaytaqmi tukuy Yachay wasinchiqpaq, yachaqningchikunapaq, llank'aqkunapaqwan.

Tukuy yachay wasi llaqtamasinchiqta mink'akusun. Paykunapas kay sumaq llank'ayningchiqmanta kachunku. Paykunawanpuni Iglesiasapas, Hatun llaqtanchistapas wiñachisunchiq.

Ignacio Sánchez D.

umalliq

Pontificia Universidad Católica de Chile

Roberto González G.

Yachaytarpuyman UC kamachiq

Nuna Wasimanta

Pontificia Universidad Católica de Chile

LLANK'AQPA WILLANAN

UC Yachay Tarpuy llink'anaqa, Francisco Umalliq tataq kamachiyninkunapim saphichakun. Kaykunataqmi Cartas Apóstolicas, Encíclicas nin chaykunamanta hamun. Chaykunapiqa imaymana llaqta runakunaq tinkuyninkuta, yachay tarpuyinkutawan chaninchan. Iglesiaq Hatun Tatan Foro Social Mundial de las Migraciones Mexicopi (2018) iskay waranqa chunka pusaqniyoq watapi tukuy kallpawan rimakun chay hap'ikuymanta, qhawakuymanta, tukuy llaqtakunata huñunapaq, chaymanta iglesiatapas, hatun llaqtakunatapas imapipas yanapanankupaq. Chaymi kay llink'anaqa hatun llaqtanchispa munayninpaq. Kunanqa imaymana llaqta runakuna hatun llaqtanchispaq ñawinmi.

Kunan watakunapi, Chile llaqta yachay tarpuyinta wichayman rakhikun. Kunan p'unchauqa 20% (iskay chunka ñeqen) llaqta runakuna kay kikin llaqtamanta hina reqsichikun, wakintaq waq llaqtamanta, hawa llaqtamantawan. Chaymi kay Yachay wasinchiq, Iglesiaqpiwan yachaykunata yachachinqaku, chaymantataq musoq kurakakunata kay Hatun llaqtanchispaq, chaypunim mañakuwanchiq kaypaq llink'ananchiqpaq. Chay qhepamanta, ñoqanchiq llink'aswan kay Hatun Yachay wasinchis tukuy yachaqkunapaq kananpaq. Chayllam kay llink'ayninchiq sumaq llaqtata wiñachinqa. Chayllam kay llaqtanchisqa as munakuq, huñukuq kanman.

Yachay tarpuyninchiqqa hayninqay, chaymanta yachay tarpuyta yachachinakuymi, runa masinchiqta reqsinakuy, sapa kama kaytawan. Manam mayqen llaqtamantas, qharichu icha warmichu, llaqtamasichischus, iñinanchismantachus icha manachus kanman chaytaqa qhawanchischu. Yachay tarpuypiqa runamasikunawan yachachinakunku. Chaymantapas chay qonakuy, rimanakuy, yanapanakuyas as sumaq askha llaqtapaqmi.

Kay llaqta runakunata reqsichikuspa, ñoqanchis kay ruranawan llink'ayninchista hamut'ayta kayninpi, p'achantawan yanapanchis. Yachaytarpuyninchisqa imayna tiyananchista rikhuchiwanchis. Paywan uyariswan, paywan imaymanata reqsiswan. Kaymi reqsichinakuy kanman: yachachisqanchismanta, maskhasqanchismantawan, chaymanta musoq tiyananchismanta llaqta ukhupipas icha Yachay wasi hawapipas. Chaymi Yachaytarpuyqa kay pachata kicharin, allinta reqsinapaq.

Chaymi, (2021) iskay waranqa iskay chunka hukniyoq watamanta kay Ruranata pisi pisillamanta hatarichiranchis. Chaymi kunan suyayku kay imaymana ruraykuna tikrananpaq. Ichapas allinta hamut'aspa, kay Yachay wasinchispi wiñanman. Allinyachinman Yachay tarpuyta, chaymi kay Rurana maskhan:

1. Waq llaqtamanta yachaqkunata, yachachiqkunata, yanapaqkunata kay Yachay wasinchispi.
2. Yachayta, maskhayta pukarachiymi, chaymanta yachaytarpuypi wiñachiyta.
3. Kay wasinchispi yanapanakuyta rimanakuspa reqsinakuymi, yachay tarpuytapas yachachispa, chaninchaymi.
4. Yachaykunata reqsichiy. Chaymanta waq llink'aykunata, yachachiykunatawan kay UC kaqtin.

Kay llank'anaqa, Hatun Yachay wasiman, waq llank'aqkunapaqpas kashan, ichaqa llapan tinkunakuyta maskhan, rimanakuspa, sumaq kausakuspa. Kay wasinchisqa yachaqkunawan, llank'aqkunawan, hamaut'akunawan, waq runakunapiwan llapantintam huñun. Icahaqa kay wasinchis waq llaqtakuna Chili llaqtapi tiyaqtapas, Tribal Afrodescendiente nin chay runakunatapas, chay waq llaqtakunamanta hamuqtapas reqsinpunim.

Kay llank'anaqa, Plan de Desarrollo UC 2020-2025 huñusqa nin chayqa, hatun Yachay wasiq tukuy hatun runakunam llank'aranku: chunka pusaq yachay wasikuna, Campus Villarrica, College, hatun Yachaywasita umalliq, kay llaqta runakunamanta, yachay tarpuykunamantawan (CIIR).

Kay llank'ana soqata seq'ekunawan sayachisqa kashan.

Huk ñeqen: Yaykuchiy. Tukuy llaqtakunamanta yachaqkunata hap'inqa: ñaupaq llaqta yachaqkunata, afrodescendiente nin chaykunata, waq llaqtakunamanta hamuqkunatawan. Kayqa imaymana yachay tarpuykuna kananpaq, ama millay qhawanakuyapaq, chaycha mana ripunkumanchu.

Iskay ñeqen: Yanapakuy. Kayqa sumaqta yachanankupaq, chaymanta paykuna wasinkupipas kashankuman hina kanman. Chaymi paykunaqa sumaqta qhawarinqaku hamuq pachatapas.

Kimsa ñeqen: Muhuchakuy. Kayqa hamaut'akunata reqsichinanpaqmi. Chhayna paykunaqa ichapas doctorado (hanaut'akuy) nin chayta qatipankuman, ichapas Hatuna Yachay wasipi llank'ankuman.

Tawa ñeqen: Hamaut'akuyta (Doctorado) allin sayachiy. Kayta yachaqkunapaq Yachaytarpuytapas reqsinqaku, chaymanta tukuy runakunaman rurasqankuta rikhuchinqaku.

Phisqa ñeqen: Yachay wasiman yaykuy. Tukuy qhari warmi kay yachay tarpuymanta yachaqkunata kay wasinchis hap'inqa. Chayqa as allinta yanapanakunanpupaqmi.

Soqta ñeqen: Reqsikuy, Hatun Yachay wasiq yachay tarpuynin. Kayqa llapan llank'aqkunawan huñunakunqa sumaqta tiyakunankupaq, reqsinakunankupaq.

Sapan llank'anakuna, sapa watapi qhawanqaku imaynatas llank'aranku chayta reqsinankupaq. Kaytaqa Hatun umalliq reqsinqa. Llank'anaqa pisi pisillamnta sapa wata reqsichikunqa, allinta purinanpaq. Chaypaqqa imaymana rurayta ña yachañña Prorrectorías, Vicerrectorías, Facultades y Unidades Académicas: Reqsiqichikuy (VRA), Yachay Tarpuy huklla kay (VRA), wasipi huñunakuy (VRAI), ñaupaq llaqtanchiqkunapaq wasin (VRCEC), Yachay tarpuy, Kaypiwan (VRI), Runakunapaq kamachinan (VRE), Pastoralpiwan. Chaymanta waq yachay wasikunawanpas llank'anqaku. Villarrica hina. Kaypiqa Wiñol Tripantu-We Tripantu nin chaykunata ruranku, chaymanta rimanakunku ñaupaq runakunawan, yachachinku Mapudungun simita hatun yachaqkunaman. Chaymanta COES nin, CEDETI, Centro de Desarrollo Local UC, Migraciones UC, Red de Centros -Estaciones Regionales UC (RCER-UC), chaykunapiwan yanapanakuyku. Chay ñaupaq nisqanchisqa sumaq llaqta runata wakichinapaqmi.

Kay llank'ana allin kananpaqqa, hamuq watakunapipas allinta saphichakunanpaq, huk hinallamanta Dirección de Interculturalidad nin chayta reqsichikunman. Kayqa Prorrectoría nin chayman huñukunman. Kayqa allinta qhawanqa imaynatas kay ruranata reqsichishanku chayta. Chaymi huk umalli kanman chayta qhawanapaq, imatas munan, imaynatas chaninchanshan chayta wata watapi.

Ichaqa kay rurananchis allinta purinanpaq aynirikuywanpas, yanaparinakuywanpas ñoqanchis hina llank'aqkunawan. Kaypiqa Vicerrectoría de Asuntos Internacionales (VRAI) nin chaymi allintapuni qhawanman. Kunanqa kay Llank'ana, Universidad de Auckland (Nueva Zelanda), Universidad de Queensland (Australia) chaykunawanmi yanapanakunku. Chaymanta Pontificia Universidad Católica de Lima (Perú), nin chaywan, Universidad Católica Boliviana de San Pablo (Bolivia), Universidad de Los Andes (Colombia), la Universidad de TEC Monterrey (México, Universidad de California Davis (USA), British Columbia (Canadá), Universidad Notre Dame (Australia) nin chaykunawanmi yanapanakunqaku. Kay kikin hamut'aywanmi Universidad de La Frontera (UFRO) nin chaywan, Universidad Católica de Temuco, Universidad Católica del Norte, las universidades de la Red G9 y DUOC UC, nin chaykunapiwan.

Kay llank'ana Programa Interculturalidad UC nin chay llapanta reqsinaykipaq, <https://interculturalidad.uc.cl> chayman yaykuy hina tapuy.

PONTIFICIA
UNIVERSIDAD
CATÓLICA
DE CHILE

Programa Interculturalidad UC

